

Partimotion

Motion till riksdagen: 2014/15:3093

av Jonas Sjöstedt m.fl. (V)

med anledning av prop. 2014/15:109 Försvarspolitisk
inriktning – Sveriges försvar 2016–2020

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning.....	1
2	Förslag till riksdagsbeslut	1
3	Propositionens innehåll	2
4	Inledning	2
5	Internationella samarbeten	3
6	Nato.....	4
7	Allmän värnplikt	4
8	Frivilligorganisationerna.....	5
9	Styrning och ledning av Försvarsmakten.....	5
10	Utökat uppdrag.....	6
11	Hotbilder	7

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om internationella militära samarbeten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om allmän och lika värnplikt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om frivilligorganisationerna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen under mandatperioden bör återkomma med konkreta förslag på

hur detaljstyrningen ska minska och hur Försvarsmakten ska få ett tydligt inflytande över de resurser och processer som påverkar den operativa förmågan i krigsförbanden.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Försvarsmakten bör få ett tydligt uppdrag att bistå samhället med såväl sjöräddning som brandbekämpning vid extraordinära händelser och naturkatastrofer.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen under mandatperioden bör återkomma med konkreta och kostnadsberäknade förslag på hur man avser att förbättra skyddet av samhällsviktiga funktioner.

3 Propositionens innehåll

I propositionen redovisar regeringen en inriktning för att stärka den svenska försvarsförmågan och öka den operativa förmågan i krigsförbanden 2016–2020. Ytterst ska Sveriges försvar kunna möta ett väpnat angrepp. Regeringen ser ett behov av att under försvarsinriktningsperioden förstärka försvarsekonomi med ytterligare 10,2 miljarder kronor utöver tidigare redovisade tillskott. Propositionen bygger på en överenskommelse den 17 april 2015 mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna.

Det som av regeringen pekats ut som det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016-2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret.

4 Inledning

Vänsterpartiet är en tydlig röst för ett folkligt förankrat försvar och en trovärdig svensk militär alliansfrihet. Militär alliansfrihet är en förutsättning för att kunna föra en självständig och progressiv utrikespolitik. Det är stommen i vår försvarspolitik. Det innebär också att vi ser behoven av ett svenskt försvar med stark folklig förankring som har kapacitet att upprätthålla kontroll över vårt territorium såväl som att möta de olika säkerhetshot vi står inför och kunna bidra i internationella insatser för att värna fred och säkerhet. Vänsterpartiet anser att en förutsättning för att försvaret ska ha möjlighet att möta olika hot och utmaningar är att försvaret har en stark folklig förankring. Därför är återinförandet av värnplikten Vänsterpartiets enskilt viktigaste försvarspolitiska fråga. I regeringens proposition tas steg i rätt riktning vad gäller personalförsörjning av försvaret, men det räcker inte, menar vi. Vi välkomnar att inriktningen av svenskt försvar förändras från formen av ett insatsförsvar till ett territoriellt försvar. Det är bra

och rimligt att Sverige återigen planerar för ett totalförsvaret, att förbandsverksamheten tillgodoses och att stödet till de frivilliga försvarsorganisationerna stärks. Det ligger i linje med vår politik. Vi noterar och välkomnar förslaget att se över möjligheterna att införa ett karensystem för personal som lämnar statsförvaltningen till förmån för försvars- och säkerhetsindustrin. Sverige behöver en lex Tolgfors.

Vi ser med oro på hur Sveriges militära alliansfrihet urholkas genom att samarbetet med Nato fördjupas steg för steg. Vi motsätter oss därför det värdlandsavtal som den borgerliga regeringen slöt mellan Sverige och Nato i september 2014. Detta skadar Sveriges trovärdighet som militärt alliansfritt land.

Vi konstaterar i likhet med Riksrevisionen att försvaret är för detaljstyrt och att det förekommer för lite av strategisk styrning.

Vänsterpartiet tar inte ställning till de extra ekonomiska medel som aviseras till försvaret i propositionen. Vi återkommer till detta i samband med hanteringen av budgetpropositionen för 2016.

5 Internationella samarbeten

Att samarbeta med andra länder och organisationer är nödvändigt och Vänsterpartiet ser möjligheter till att fördjupa samarbetet med våra nordiska grannländer, däribland Finland, på en rad områden inom försvarspolitik. En förutsättning för ett fördjupat samarbete med övriga nordiska länder är dock att detta samarbete inte inskränker Sveriges militära alliansfrihet. Den militära alliansfriheten är en förutsättning för att Sverige ska kunna föra en självständig utrikespolitik för fred och nedrustning, men bidrar också tydligt till att vi kan värna vårt lands säkerhet.

Vänsterpartiet värnar FN-systemet och folkrätten samt det generella förbudet mot anfallskrig. Vi beklagar att Sveriges deltagande i FN-ledda insatser kraftigt minskat de senaste decennierna. Samtidigt har Sverige fokuserat alltmer på Nato- och EU-ledda insatser och på deltagande i EU:s stridsgrupper. Vi vill att Sverige i stället framöver tydligt ska prioritera deltagande i FN-ledda internationella insatser. Vid internationella insatser ser vi arbetet med FN-resolutionerna 1325 och 1820 som centrala.

6 Nato

Vi noterar med oro att Sveriges militära samarbete med Nato bibehålls och fördjupas. Det svenska närmandet till Nato präglas av stegvisa glidningar och smygande förändringar utan ordentlig debatt. Vänsterpartiet säger nej till ett svenskt medlemskap i Nato. Sverige bör inte bli en del av någon kärnvapenallians. Kärnvapenstrategin är central för Nato och går helt emot vår vilja att Sverige ska arbeta för kärnvapenedrustning. Ett svenskt medlemskap skulle försvåra för oss att med

trovärdighet föra den utrikespolitik vi själva vill. Vänsterpartiet vill att Sverige ska kunna bidra till internationella insatser när det finns ett FN-mandat och förutsättningar att bidra till fred och säkerhet. Men vi ser det som centralt att Sverige har möjlighet att själv avgöra vilka internationella insatser vi vill bidra till och hur vårt bidrag ska se ut. Kärnan i Nato är artikel 5, som innebär att varje medlemsstat är bunden att bistå en annan medlem vid en militär konflikt. I stället för att sända svenska soldater i EU:s och Natos stridsgrupper vill vi bidra till att öka FN:s möjlighet att agera fredsbevarande.

Något av det sista den borgerliga regeringen gjorde innan den avgick var att se till att Sverige undertecknade värdlandsavtalet med Nato. Avtalet gör det enklare för Natos snabbinsatsstyrka att öva och använda baser i Sverige. Avtalet omfattar inte bara fredstid utan även hjälp vid kris eller krig. Värdlandsavtalet kommer att uppfattas i vår omvärld som ett steg på vägen mot fullt Natomedlemskap. Vi motsätter oss att Sverige alltmer upplåts som en stor övningsplats åt andra länders militär med stora övningar, inte minst i norra Sverige. Vänsterpartiet vill att värdlandsavtalet rivs upp och vi ser stora behov av att stärka den militära alliansfrihetens trovärdighet. Vårt territorium, vårt luftrum och vårt territorialvatten ska inte upplåtas för framtida Natoleda militärövningar. Sverige bör tydligt tacka nej till att delta i EU:s stridsgrupper och Natos snabbinsatsstyrka. Sveriges representation i Natohögkvarteret i Bryssel bör avvecklas.

Vad som ovan anförs om internationella militära samarbeten bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Allmän värnplikt

En förutsättning för att försvaret ska ha möjlighet att möta olika hot och utmaningar är att försvaret har en stark folklig förankring. Vi ser det också som centralt att det svenska försvaret byggs på män och kvinnor från det svenska samhällets alla delar. I ett demokratiskt samhälle är det viktigt att försvaret har en starkt folklig förankring och en bred rekryteringsbas. Det är ytterst en demokratifråga. Införandet av könsneutral allmän och lika värnplikt är Vänsterpartiets enskilt viktigaste försvarspolitiska fråga. Vi vill att alla män och kvinnor i Sverige ska mönstra och att alla som är lämpliga ska genomföra en kortare militär grundutbildning. En framtida pliktlag ska ge möjlighet till såväl militär som civil tjänstgöring. För dem som sedan önskar ska det finnas en frivillig möjlighet att fortsätta sin militärtjänstgöring och specialisera sig inom Försvarmaktens olika delar. Vi vill se en grundlig utredning om hur Försvarmaktens personalförsörjning ska klaras i framtiden och hur den folkliga förankringen kan stärkas.

Vad som anförts ovan om allmän och lika värnplikt bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Frivilligorganisationerna

Vi instämmer i regeringens värdering att de frivilliga försvarsorganisationerna har bred kunskap, engagemang och förmåga att bidra till att stärka det breda säkerhetsarbetet. Dessa organisationer bidrar till att öka enskilda människors och samhällets förmåga att hantera allvarliga händelser, olyckor och kriser. Genom att öka den fredstida förmågan att möta och hantera olyckor och kriser kommer även andra frivilligorganisationer att bidra till förmågan att motstå påfrestningar under höjd beredskap. Det är samtidigt viktigt att bredda de frivilliga försvarsorganisationerna. De behöver i framtiden i större utsträckning bestå av män och kvinnor från hela det svenska samhället. Det är angeläget att stärka deras möjligheter att verka, och vi ser behov av en successiv höjning av anslagen till frivilligorganisationerna.

Vad som anförts ovan om frivilligorganisationerna bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9 Styrning och ledning av Försvarsmakten

I många stycken lämnar Riksrevisionen allvarlig kritik i sin rapport 2014:8 ”Försvaret – en utmaning för staten” angående mål, resultat och styrning av försvaret. Riksrevisionen konstaterar att försvaret är Sveriges mest detaljstyrda myndighet, att det saknas strategisk styrning och att Försvarsmakten upplever informell styrning. Regeringen vidgår de flesta brister i skrivelse 2014/15:84, men andemeningen i svaret var att det skulle bli bättre i och med inriktningsbeslutet. Vi konstaterar att så inte blev fallet. Med detaljstyrning försummas den strategiska styrningen och den informella ökar. Allvarligast är effekterna på den professionella organisationen. Få saker är så hämmande för kreativitet och moral som att inte få använda sina professionella kunskaper för att innanför givna regler och ramar lösa de uppgifter som är förelagda. Målet bör vara att politiken pekar ut vad organisationens uppgift är samt, efter en förtroendefull dialog med verksamheten, vilka resurser som står till förfogande och att professionen reder ut hur uppgiften innanför de givna ramarna ska lösas.

I propositionen konstateras: ”Försvarsmakten bör ha ett tydligt inflytande över de resurser och processer som påverkar den operativa förmågan i krigsförbanden.” Detaljstyrningen kvarstår dock ända till behovet av brobandvagnar och på kompaninivå vad gäller exempelvis personal.

Vi menar t.ex. att försvaret av Gotland ska stärkas och vill uppdra till Försvarsmakten att verkställa detta inom de givna ramarna. Vi menar att eventuella

budgetförstärkningar ska gå till den av Försvarmakten högst prioriterade s.k. basplattan som i denna proposition är underfinansierad med 400–500 miljoner kronor per år. Fungerande och tillräcklig personlig utrustning, standardfordon, sjukvårdsmateriel och personell redundans, på det att Insatsorganisation 2014, IO14, kan realiseras, är enligt myndighetens bedömning viktigast för att få ut maximal förmåga av de resurser som står till buds. Regeringen bör under mandatperioden återkomma med konkreta förslag på hur detaljstyrningen ska minska och hur Försvarmakten ska få ett tydligt inflytande över de resurser och processer som påverkar den operativa förmågan i krigsförbanden. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10 Utökat uppdrag

Vänsterpartiet vill ge Försvarmakten ett tydligt uppdrag att bistå samhället vid extraordinära händelser som omfattar såväl sjöräddning som brandbekämpning och naturkatastrofer. De skrivningar som står att läsa i liggande proposition räcker inte. Regeringen skriver att försvarets stöd till samhället och andra myndigheter vid behov ska ske ”inom ramen för Försvarmaktens befintliga förmåga och resurser” och ”stödet till samhället vid allvarliga olyckor och fredstida krissituationer ska inte vara dimensionerande för Försvarmakten”. Detta menar vi är för kategoriska skrivningar som leder till lägre total samhällelig kostnadseffektivitet. Till exempel hade branden i Västmanland kunnat släckas tidigare om Försvarmakten tillskrivits uppgiften att hålla viss beredskap för att stödja samhället med brandbekämpning. Så var inte fallet och enligt ovan citerade skrivningar ändras inte uppdraget med den nya försvarspolitiska inriktningen. Det bör tydligt uppdras åt Försvarmakten att bistå samhället vid extraordinära händelser som omfattar såväl sjöräddning som brandbekämpning och naturkatastrofer. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11 Hotbilder

Regeringens proposition konstaterar att den säkerhetspolitiska situationen i Europa har försämrats. Det instämmer Vänsterpartiet i. Vi ser med oro på att den ryska ledningen har visat sig beredd att använda militära medel för att uppnå politiska mål. Det finns inga ursäkter för Rysslands agerande vad gäller Ukraina och annekteringen av Krim. Ryssland är ett säkerhetspolitiskt hot, först och främst mot alla i Ryssland som motsätter sig styret i Kreml. Rysslands imperialistiska politik utgör också ett direkt hot mot befolkningen i flera grannländer – Ukraina, Georgien, Moldavien och länderna i Centralasien – inte främst mot Sverige.

Vi vill bredda hotbilden. Klimatförändringar borde uppta en större plats i Sveriges planering för krisberedskap. Klimatförändringarna är redan här och Sverige kommer att

påverkas kraftigare av dessa i framtiden. Vi vill påminna om att den tidigare Försvarsberedningen (Ds 2007:46) pekade ut just klimatförändringar som det allvarligaste hotet mot Sveriges och omvärldens säkerhet. Behov av åtgärder för att klimatanpassa Sverige uppmärksammades 2007 i slutbetänkandet från Klimat- och sårbarhetsutredningen. Cyberhot är också ett eftersatt område. Vi instämmer i regeringens bedömning om att ”grunden i en robust cyberförsvarsförmåga bör vara att kunna skydda samhällsviktiga funktioner och sådana system som är vitala för totalförsvaret mot antagonistiska it-angrepp från kvalificerade statliga eller statsstödda aktörer”.

Med tanke på Riksrevisionens rapport 2014:23 om informationssäkerhet i den civila statsförvaltningen, bör dock tempot höjas i arbetet att skydda samhällsviktiga funktioner och sådana system som är viktiga för totalförsvaret. Detta gäller även andra hot viktiga för totalförsvaret, t.ex. pandemier och klimatrelaterade katastrofer. Regeringen bör återkomma under mandatperioden med konkreta och kostnadsberäknade förslag på hur man avser att förbättra skyddet av samhällsviktiga funktioner. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Jonas Sjöstedt (V)

Jens Holm (V)

Hans Linde (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Maj Karlsson (V)

Karin Rågsjö (V)

Stig Henriksson (V)